הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן סִימָן קפג קפד

ג שם בְּאַרְחוֹת חַיִּים (סי׳ נג).
ס שם בְּפִתְחֵי.
ע בֵּית יוֹסֵף (ד״ה תניא) לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם (פ״ד ה״א) וְהַפּוֹסְקִים (פ״ד סי׳ קפד). פ הָרֹא״שׁ שם (פ״ז סי׳ לו) וְכָל בּוֹ (סי׳ כה).
צ יְרוּשַׁלְמִי שם (פ״ב ה״ה).

הַחֲתִימוֹת. הַגָּהָה: וְיֵקְדִּים לְסַיֵּם קְצָת קֹדֶם הַמְבָרֵךְ כְּדֵי שֶׁיַּעֲנֶה אָמֵן כְּדִלְעֵיל סִימָן נ״ט (פ״ז). אֵין נוֹתְנִין כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֶלָּא (י) (כט) לְטוֹב עַיִן (גמרא פרק אלו נאמרין (סוטה מ:)): ח יְלַעְנְיָן לִשְׁאל בִּבְרכַּת הַמָּזוֹן מִפְּנֵי הַיִּרְאָה אוֹ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר (ל) שֶׁדִּינָהּ כִּתְפִלָּה: ט ס צָרִיךְ לַיֵּשֵׁב (לא) בְּשָׁעָה שֶׁמְּבָרֵךְ, בֵּין אִם הָיָה הוֹלֵךְ (לב) בְּבֵיתוֹ בְּשָׁאֳכַל אוֹ עוֹמֵד אוֹ מֻסָּב, בְּשֶׁמַּגִּיעַ לְבָרֵךְ צָרִיךְ לֵישֵׁב כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְכַוֵּן יוֹתֵר. וְגַם לֹא יְהֵא מֻסָּב שֶׁהוּא דֶּרֶךְ גַּאֲוָה, אֶלָּא יֵשֵׁב (יפ) בְּאֵימָה. הַגָּהָה: נִרְאֶה לִי דְּלָאו דַּוְקָא הַמְבָרֵךְ אֶלָּא (לג) הוּא הַדִּין כָּל הַמְסֻבִּין לֹא יַשְׁבוּ בְּקַלּוּת רֹאשׁ אֶלָּא בְּאֵימָה. מִיהוּ אִם לֹא עָשָׂה כֵּן, (לד) אֲפִלּוּ בֵּרֵךְ מְהֻלָּךְ בְּדִיעֲבַד יָצָא (רמב״ם פרק ד׳ (ס״ק)): י ע יֵשׁ אוֹמְרִים (לה) שֶׁגַּם בִּרְכַּת מַעִין שָׁלֹשׁ צָרִיךְ לֵאָמְרָהּ מְיֻשָּׁב: יא ס אִם הָיָה מְהֻלָּךְ בַּדֶּרֶךְ וְאוֹכֵל, אֵין צָרִיךְ לֵישֵׁב וּלְבָרֵךְ לְפִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת (לו) עָלָיו: יב (לז) צ אָסוּר לְבָרֵךְ וְהוּא עוֹסֵק (יג) בְּמְלַאכְתּוֹ:

קפד לְקַבֵּעַ בְּרָכָה בְּמָקוֹם סְעוּדָה, וְעַד כַּמָּה יָכוֹל לְבָרֵךְ מִי שֶׁשָּׂכַח וְלֹא בֵּרֵךְ. וּבוֹ ו׳ סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת נ״א (ע״ב).

א א מִי שֶׁאָכַל בְּמָקוֹם אֶחָד, צָרִיךְ לְבָרֵךְ (א) קֹדֶם (ק) שֶׁיַּעֲקֹר (ב) מִמְּקוֹמוֹ (הַגָּהָה: וְעַיִן לְעֵיל סִימָן קע״ח (ס״ג)).

בֵּאוּר הַיטֵב

עַצְמוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עִכְּשָׁו שֶׁטּוֹעִים לוֹמַר שֶׁהֵם יוֹצְאִים בִּבְרָכָה הַמְבֹרָךְ, עַל כֵּן חִיּוּב עַל כָּל אָדָם לוֹמַר הַבְּרָכוֹת בְּלַחַשׁ עִם הַמְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם. וּבְתַשְׁבֵּ״ץ (קטן סי׳ שו) כָּתַב דִּצְרִיכִים לִשְׁמֹעַ עַד הַזָּן אֶת הַכֹּל שֶׁהוּא בְּרָכָה הַזְּמוּן, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) וְכֵן נִרְאֶה עִקָּר: (י) לְטוֹב עַיִן. פֵּרוּשׁ לְשׁוֹנָא בָּצַע וְגוֹמֵל חֶסֶד בְּמְמוֹנוֹ. רַשׁ״י (פוטה לח: ד״ה לטוב): ט (יפ) בְּאֵימָה. יִרְא שָׁמַיִם יִהְא נִזְהָר בְּשָׁעַת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן לְהִתְעַטֵּף בַּמֵּלְבּוּשׁ הָעֶלְיוֹן וְגַם לְהַנִּיחַ הַכּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ וְלֹא יְבָרֵךְ בְּמִצְנֶפֶת הַקְּטַנָּה, וְאַף כְּשֶׁמְּבָרֵךְ בְּיָחִיד יִנְהֹג כֵּן כְּדֵי לְהַנִּיחַ הַכּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ וְלֹא יְבָרֵךְ בְּמִצְנֶפֶת הַקְּטַנָּה, וְאַף כְּשֶׁמְּבָרֵךְ בְּיָחִיד יִנְהֹג כֵּן כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מוֹרָא שָׁמַיִם עָלָיו וְיעוֹרֵר הַכַּוָּנָה. הָאֲרֻ״ל (מטעמי המצוות פרשת עקב), בֵּ״ח (ס״ה), שָׁלֵ״ה (שער האותיות קדושת האכילה). אֵין עִטּוּף נוֹהֵג אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשְּׁכִינָה. עֲטָרַת זְקֵנִים (ס״א) בְּשֵׁם סַפָּר יֵשׁ שָׁכָר (דיני ברכת המזון ס״ד) עַיֵּן שָׁם: יב (יג) בְּטִלְאכְתּוֹ. אֲפִלּוּ תַּשְׁמִישׁ קַל אָסוּר:

א (ק) שֶׁיַּעֲקֹר. עַיֵּן סִימָן קע״ח (ס״א) דְּמִפְּנֵה לְפָנָּה לֹא חָשִׁיב שִׁנּוּי מָקוֹם, וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁרוֹאֶה מְקוֹמוֹ. וְאִם אָכַל כְּחֻדָּר זֶה וְרָצָה לְבָרֵךְ בְּמָקוֹם אַחֵר בְּבַיִת זֶה, יֵשׁ לְסָמֹךְ עַל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְעַל כָּל פָּנִים יִזָּהֵרוּ לוֹמַר עִמּוֹ בְּלַחַשׁ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, דְּאִי לָאו הָכִי לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים לֹא מִקְרֵי זִמּוּן כְּלָל וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ר׳ (ס״ב) [אַחֲרוֹנִים]. וּלְפִי זֶה מַה שֶּׁנּוֹהֲגִין הָרַבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁאָמְרוּ בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ וְכוּ׳ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ בְּקוֹל רָם בִּפְנֵי עַצְמוֹ (לה) שְׁלֹא כַּדִּין הֵם עוֹשִׂין, אֶלָּא הַמְבָרֵךְ צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה עַל כָּל פָּנִים בְּקוֹל רָם כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ הַמְסֻבִּין וְהֵם יֹאמְרוּ בְּלַחַשׁ עִמּוֹ מִלָּה בְּמִלָּה, וְרַק בְּסִיּוּם הַבְּרָכָה יַקְדִּימוּ לְסַיֵּם כְּדֵי שֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ״א. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב) שֶׁהוּא מְצַדֵּד לְהוֹרוֹת כְּהַתַּשְׁבֵּ״ץ (קטן סי׳ שו) שֶׁסְּבִירָא לֵיהּ דְּעַד הַזָּן אֶת הַכֹּל צְרִיכִין לִשְׁתֹּק וְלִשְׁמֹעַ וּלְכַוֵּן לָצֵאת מִן הַמְבָרֵךְ [וּמִשָּׁם וְאֵילְךְ יְבָרְכוּ בְּעַצְמָן בְּלַחַשׁ עִם הַמְבָרֵךְ], דְּעַד שָׁם הִיא בִּרְכַּת הַזְּמוּן. (לו) [א] אֲבָל אֵין אָנוּ נוֹהֲגִין כֵּן, (לג) וּמִכָּל מָקוֹם הַשּׁוֹב וְהַיָּשָׁר כְּשֶׁיִּוָּדַע בְּמְסֻבִּין שֶׁיְּכַוְּנוּ לִרְבָרָיו לַעֲשׂוֹת כְּהַתַּשְׁבֵּ״ץ, רַק שֶׁיּוֹדִיעַ לָהֶם מִתְּחִלָּה שֶׁיְּכַוְּנוּ לָצֵאת וְגַם הוּא יְכַוֵּן לְהוֹצִיאָם. וְדַוְקָא כְּשֶׁהַשּׁוֹמְעִים בְּלֵב מְבִינִים לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, (לד) דְּאִי לָאו הָכִי בְּוַדַּאי טוֹב יוֹתֵר שֶׁיְּבָרְכוּ בְּעַצְמָן כָּל הַבְּרָכַת הַמָּזוֹן וְלֹא לָצֵאת מִן הַמְבָרֵךְ [אֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק טו)]: (כט) לְטוֹב עַיִן. שֶׁהוּא (לה) שׁוֹנֵא בָּצַע וְגוֹמֵל חֶסֶד בְּמָמוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כב ט) 'טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרָךְ' אַל תִּקְרֵי יְבֹרָךְ אֶלָּא יְבָרֵךְ [גְּמָרָא (סוטה לח:)]: ח (ל) שֶׁדִּינָהּ כִּתְפִלָּה. שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין וּמִשְׁתַּבְּחִין כְּלָל. (לו) וְהַטַּעַם מִדְּמָצִינוּ שֶׁהֶחְמִירוּ חֲכָמִים בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן שֶׁאֵין מְבָרְכִין אֶלָּא בְּמָקוֹם אֶחָד כִּתְפִלָּה, לְאַפּוֹקֵי קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁיָּכוֹל לֵאָמְרָהּ בִּמְהֻלָּךְ מִן פָּסוּק רִאשׁוֹן וְאֵילְךְ וְיֵשׁ אוֹמְרִים מֵעַל לְבָרֵךְ, וְאֵילְךְ וּכְדִלְעֵיל סִימָן ס״ג עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יא): ט (לא) בְּשָׁעָה שֶׁמְּבָרֵךְ. וּמִסְּתִימַת (לו) הַפּוֹסְקִים מִשְׁמַע דַּגַּם בְּרָכָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נה) חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל מח ס״ק א): (נכ) מָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס״ק יג): (נג) חַיֵּי אָדָם (שם): (נד) דַּהֲלָא יֵשׁ כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי לְהוּ לְקַמָּן בְּסִימָן קצ״ג (ס״א) ב] דְּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ לֹא יָצָא עַל יְדֵי שְׁמִיעָה מֵאֲחֵרִים: (נה) רַשׁ״י (סוטה לח: ד״ה לטוב עין): ח (נו) חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אַיְגֶר בְּשֵׁם הָאַרְחוֹת חַיִּים (סי׳ נג): ט (נז) וְכֵן נִרְאֶה לְקַמָּן מִמַּה שֶּׁכָּתַב בְּקִצּוּר ד״ה סָעִיף קָטָן ז׳ בְּמָגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם, אֶכֵן מִדִּבְרֵי תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (לח. ד״ה אוכל) מֻשְׁמָע לְכָאוֹרָה דְּדַוְקָא שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּן שָׁם, וְאוּלָם יֵשׁ לוֹמַר דִּכְלָל הַשְּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁהוּא עִקַּר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן צָרִיךְ לִהְיוֹת דַּוְקָא בִּישִׁיבָה, בְּרָכָה זוֹ נָמֵי נִגְרַר בְּתַרְוַיְיהוּ, אֲבָל מִדִּבְרֵי הָרֹא״שׁ הָבֵל בּוֹ בְּהִלְכוֹת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן (סי׳ כה) מִמַּה שֶּׁכָּתַב לְקַמָּן עַיֵּן שָׁם מֻשְׁמָע דְּדַוְקָא בְּשֶׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא מְחֻיָּבִין, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (נט) לְבוּשׁ וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״ח): י (נט) וְאַף דִּבְסִימָן קע״ח סָעִיף ה׳ מֻבְיָא הָרַמ״א עוֹד דֵּעָה דְּדַוְקָא שֶׁהִתְעַכֵּב פֹּה, כְּבָר כָּתַב שָׁם הַגְּרַ״א שֶׁהָעִקָּר כְּדֵעָה הָאֹמֶצַעִית: יא (ס) וְכֵן נִרְאֶה לְדִינָא דְּאֲפִלּוּ בְּאוֹכֵל כְּשֶׁהוּא מְהֻלָּךְ אֵין הַדִּין בָּרוּר כָּל כָּךְ לְהַקֵּל עַיֵּן בְּכָל זֶה (שם) וּמוּכָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כתב הרא״ש) בְּקִצּוּר, וְכָל

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (ס״י) כתב שיש אומרים שאין מזמנים אלא אם כן אחד מברך לכולם והם שומעים מפי המברך, ולכל הפחות צריכים לשתוק ולשמוע עד סיום ברכת הזן, וכן עיקר, ומסיום ברכת הזן ואילך יש לברך בעצמן מחמת דוחק חסרון כוונה, אבל עד סיום ברכת הזן שמיעה מעכבת הזימון שאין יוצאים ידי זימון כלל בעניית ברוך שאכלנו לבד [וכ״כ בסימן קצ״ז (ס״ח) שכן יש להורות]. **ב]** ובשו״ע הרב (סי׳ קפה ס״א) כתב שאין חילוק בין שמיעה לאמירה, ולפי הסוברים דאין יוצא בלשון הקודש בשמיעה כשאינו מבין הוא הדין דאין יוצא באמירה, ולפי הסוברים שיוצא בלשון הקודש אע״פ שאינו מבין, יוצא אף בשמיעה. **ג]** בשו״ע הרב (סי״ג) כתב שהטעם שיש מחמירין גם בברכה מעין שלוש לברך מיושב אף שהיא מדברי סופרים, הואיל והיא מעין שלוש ברכות של תורה ראוי להחמיר בה. וכתב שיש לחוש לדבריהם. **ד]** בשו״ע הרב (ס״א) משמע שמותר לכתחילה ברואה מקומו.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הלכות ברכת המזון סימן קפד

פט.

וְאִם יָצָא מִמְּקוֹמוֹ וְלֹא בֵּרַךְ, אִם הָיָה בְּמְזִיד (ג) (ג) יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וִיבָרֵךְ, וְאִם בֵּרַךְ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר (ד) יָצָא. הַגָּה: וְדַוְקָא (ה) לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ד ה"ט), אֲבָל לְדַעַת הָרא"ש (פ"ו סי' ה) דְּסְבִירָא לַיהּ דְּאַף בְּשׁוֹגֵג יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ לְכַתְּחִלָּה, בְּמְזִיד אַף בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא (טור). וְאִם הָיָה בְּשׁוֹגֵג, לְהָרַמְבַּ"ם (שם) (ו) יְבָרֵךְ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר, (ז) וּלְהָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה (מ. ד"ה ולענין) וְהָרא"ש (שם) גַּם הוּא (ז) יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וִיבָרֵךְ: ב [ב]בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁאֵין לוֹ פַּת עוֹד, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ פַּת עוֹד (ח) יֹאכַל בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי (ט) וְיָבֵרֵךְ, (י) רַק שֶׁלֹּא יֵהָא (יא) בְּמִקּוֹמָם, [ד]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן דַּוְקָא (יב) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קע"ח סָעִיף ה'): ד [ה]אָכַל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אִם לָאו, (יג) צָרִיךְ לְבָרֵךְ (ו) [ז] (יד) מִסָּפֵק (טו) מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִן (ז) [ז] הַתּוֹרָה: ה (טז) [ו]עַד אֵימָתַי יָכוֹל לְבָרֵךְ, (ח) עַד שֶׁיִּתְעַכֵּל הַמָּזוֹן שֶׁבְּמֵעָיו. וְכַמָּה שִׁעוּרוֹ, (יז) כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ

ב טור בְּשֵׁם רַבֵּנוּ פְּרֶץ (הגהות סס"ק מצוה קס הגהה כח).
ג הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ד' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"א). ד הָרא"ש (פ"ח סי' ה). ה טור וְרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ב' (ה"ד) מֵהָא דְּבָרָכוֹת כ"א ע"א). ו שָׁם נ"א ע"ב).

באר היטב

זֶה כְּשֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם אֵינוֹ נָקִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) עַיֵּן שָׁם: (ג) יַחֲזֹר. נִרְאֶה לִי דְּאִם הוּא רָחוֹק שֶׁצָּעַד שֶׁיַּחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ יִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן יְבָרֵךְ כָּאן. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ד) וּלְהָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרא"ש. עַיֵּן ט"ז (סק"א) שֶׁהָאֲרִיךְ וְהַעֲלָה דִּלְעִנְיַן הֲלָכָה יֵשׁ לִפְסֹק בָּזֶה סָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וּבְדִיעֲבַד בְּכָל גְּוָנֵי אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר אִם בֵּרַךְ כְּבָר בְּמָקוֹם הַשֵּׁנִי, אֲבָל אִם לֹא בֵּרַךְ צָרִיךְ יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ אֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג, וְהֵיכִי אִם אֶפְשָׁר לוֹ וְאֵין עָלָיו עִכּוּב מֵחֲמַת הַחֲרִיפָתָא שֶׁעָמוֹ עַיֵּן שָׁם: ב (ז) מֻעָט. אֲפִלּוּ לֹא אָכַל כָּאן כְּזַיִת. לֶחֶם חִמְּדוּת (דברי חמדות פ"ח אות לד). וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן (קמ"ו) [קמ"ז] כָּתַב דַּוְקָא כַּזַּיִת עַיֵּן שָׁם: (ה) רָעֵב. דְּאִם הוּא רָעֵב אֵין צָרִיךְ לֶאֱכל עוֹד, דְּהָא לֹא מְהֵנֵי לַאֲכִילָה רִאשׁוֹנָה [וּבְסָפֵק אֲלֵיהָ רַבָּה (סק"ד) מִגִּיהַ בְּשַׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁלֹּא יְהֵא רָעֵב וְשָׂבֵעַ מֵאֲכִילָה רִאשׁוֹנָה, וְכֵן הַנִּרְאֶה בְּלִבּוּשׁ (סי"ה) וּבְרַאֲבַ"ן (סי' קפח)]: ד (ו) מְסֻפָּק. סָפֵק אָכַל סָפֵק לֹא אָכַל אֵינוֹ מְבָרֵךְ. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן רע"ח. וּבְסָפֵק אָכַל פַּת, כָּתַב בְּחִבּוּרַת קוֹל בֶּן לֵוִי סִימָן ג' דִּמְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם: (ז) הַתּוֹרָה. מִשְּׁמַע מִלְּשׁוֹן הַמְחַבֵּר דְּבִרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב דְּאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן דְּכִיבְנָהּ תַּקָּנוּהָ אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְהוּא הַדִּין אִם לֹא אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְבָרֵךְ מִן הַתּוֹרָה. אֲמְנָם בְּחִבּוּרַת הָרַ"שׁ חַיִּין (בני שמואל סי' מב) כָּתַב אֲפִלּוּ בִּבְרָכַת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ כִּי הֵיכִי דִּלְא לֵיתֵי לְזִלְזוּלֵי בֵּיהּ, וְכֵן כָּתַב בְּחִבּוּרַת הָרַ"י הַלֵּוִי סִימָן מ"ד. בְּנֶפֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט). וְאִשָּׁה שֶׁהִיא מְסֻפֶּקֶת אִם בֵּרְכָה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אִם מְחֻיֶּבֶת לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, עַיֵּן תְּשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן י"א ס"ב: ה (ח) עַד שֶׁיִּתְעַכֵּל. וְשִׁעוּר עִכּוּל בַּאֲכִילָה מַצָּטָה הוּא כְּדֵי הִלּוּךְ אַרְבָּעָה מִילִין, וְהוּא שָׁעָה וְחֻמָּשׁ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) נִרְאֶה לִי דְּהַאי עִכּוּל תְּחִלַּת עִכּוּל הוּא, דְּסוֹף עִכּוּל הֲרֵי

שערי תשובה

ד [ו] מְסֻפָּק. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בִּלְקוּטֵי פְּרִי חָדָשׁ דְּאַף שֶׁהוּא צָרִיךְ לְבָרֵךְ מְסֻפָּק מִכָּל מָקוֹם לֹא מָצִי לְהוֹצִיא אֲחֵרִים שֶׁוַּדַּאי לֹא בֵּרְכוּ, דְּסָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא לְחוּמְרָא מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא אָתֵי לְמִיפַּק דְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּן שָׁם. וּבִבְרֵכַי יוֹסֵף (סק"א) הֲבִיא בְּשֵׁם חֲכָם אֶחָד שֶׁהִקְשָׁה עַל זֶה מִפִּימְן קצ"ז (ס"ד) דְּמִי שֶׁאָכַל כַּזַּיִת מוֹצִיא מִי שֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב לְתָרֵץ בְּתֵרִיץ קַמָּא דִּלְא סָפֵק סְפֵקָא וְכוּ'. וְעוֹד הַקְשָׁה הַחֲכָם מַה שֶּׁכָּתַב פְּרִי חָדָשׁ בִּכְלָלֵי סָפֵק סְפֵקָא (רי"ד סי' ק כלל א) דַּחֲזָקָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהָכָא אִתְחֲזַק שֶׁאָכַל, וְהוּא ז"ל תָּרַץ דְּהָכָא אֵין הַחֲזָקָה שֶׁאָכַל מִתְנַגֵּד לְהַסָּפֵק שֶׁמָּא בֵּרַךְ עַיֵּן שָׁם, וְצָרִיךְ עִיּוּן בָּזֶה, וּפְשׁוּט שֶׁמִּדְּאֵי לְכַתְּחִלָּה אֵין לְהִסְתַּמֵּר לְצֵאת עַל יְדֵי זֶה שֶׁמְּבָרֵךְ מְסֻפָּק, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים בְּיוֹרֶה דֵּעָה בִּפְתִיחָה לְהַעֲרוֹבוֹת (סוף חלק שלישי) בְּאֹם אֶחָד אָכַל שִׁעוּר דִּרַבָּנָן אִי יָכוֹל לְהוֹצִיא לָזֶה שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ מְסֻפָּק, תְּלֵיָא בְּפְלוּגְתָּא אִי סָפֵק מִדְּאוֹרַיְיתָא לְחוּמְרָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן לְחוּמְרָא עַיֵּן שָׁם, וּבְדִיעֲבַד שֶׁכְּבָר כֵּן לְהוֹצִיא לֹא יַחֲזֹר וִיבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב מְהַדֵּיק בִּרְכָה (סק"ב). וְעַיֵּן שָׁם בִּפְרִי מְגַדִּים אִם קָבַע עַל פַּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין שֶׁדִּינָהּ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְנִסְתַּפֵּק אִם בָּרַךְ, אִם נִלּוֹשׁ בִּדְבָשׁ וּמֵי פֵּרוֹת לֹא יְבָרֵךְ שָׁזֶה מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּן שָׁם וְצָרִיךְ עִיּוּן, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ר"ט (ס"ג) בָּזֶה: [ז] הַתּוֹרָה. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב בְּאֹשֶׁה שֶׁמִּסְתַּפֶּקֶת כו', בְּשֵׁעַר אֶפְרַיִם כְּתַב שֶׁאֵין לְפָקְפֵּק מִשּׁוּם סָפֵק סְפֵקָא עַיֵּן שָׁם, וּבִבְרֵכַי יוֹסֵף (סי' קפו סק"ד) הָאֲרִיךְ וְהֹפִיךְ דְּקוּטְרָתֵהּ, וְעַיֵּן (ש"ך יו"ד סי' ק) בִּכְלָלֵי סָפֵק סְפֵקָא (כלל טז) בְּסָפֵק אִם נִמְלַח עִם דָּגִים טְמֵאִים, וְגַם בִּפְרִי מְגַדִּים בִּפְתִיחָה לְהַעֲרוֹבוֹת נִרְאֶה דִּפְטוּרָה מִשּׁוּם סָפֵק סְפֵקָא עַיֵּן שָׁם וְהָבִיאוֹ מַחֲזִיק בְּרָכָה (סי' קפו סק"א), וְעַיֵּן בְּמַצָּל מֵאֵשׁ לְמְהַרַ"י אַלְפַנְדְּרִי סִימָן י"ב:

משנה ברורה

אֲמוֹת מִמָּקוֹם אֲכִילָתוֹ חֲשִׁיב מָקוֹם אֶחָד, וְיוּכַל לְהַעֲתִיק מִמְּקוֹמוֹ עַל יְדֵי מְנִיעָה קְטַנָּה: (ג) יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ. אֲפִלּוּ כְּבָר הָלַךְ בְּדַרְכּוֹ לְמֶרְחוֹק (ו) כַּמָּה מִילִין, אִם לֹא שֶׁהוּא רָחוֹק כָּל כָּךְ שֶׁצָּעַד שֶׁיַּחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ יִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן וְיִפְסֹד בִּרְכָתוֹ לְגַמְרֵי, (ז) יְבָרֵךְ כָּאן: (ד) יָצָא. הֵיינוּ אֲפִלּוּ הָיָה מְזִיד בַּצְּעִירָתוֹ, וְגַם הַזִּיד עַתָּה בַּבְּרָכָה דְּהֵינוּ שֶׁיָּדַע הַדִּין שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וְנִתְעַצֵּל בָּזֶה, (ח) אֲפִלּוּ בְּסָמוּךְ דְּבִשּׁוֹגֵג אַף לְכַתְּחִלָּה יוּכַל לְבָרֵךְ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר, דֵּי לָנוּ אִם נַחְמִיר בְּמְזִיד בִּלְכַתְּחִלָּה שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, אֲבָל לְדַעַת הָרא"ש דְּאַף בְּשׁוֹגֵג צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, מִסְתַּבְּרָא דִּבְמִזִיד מַחְמִרִינַן טְפֵי דְּאַף בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא. וּלְעִנְיַן הֲלָכָה הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ אֲפִלּוּ הָיָה מְזִיד בַּהֲלָיכָה וּבְבָרְכָה כְּנַ"ל בְּסָעִיף קָטָן ד': (ו) יְבָרֵךְ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר. וּמִכָּל מָקוֹם גַּם לְדַעָה זוֹ (ט) אִם חָזַר הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, אֶלָּא דְּאֵינוֹ מְחֻיָּב בַּדָּבָר: (ז) יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וִיבָרֵךְ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכֵן נָכוֹן לִנְהֹג לְמַעֲשֶׂה, אִם לֹא שֶׁהוּא שְׁעַת הַדְּחַק דְּאָז יוּכַל לְסָמֹךְ אַסְּבָרָא רִאשׁוֹנָה: ב (ח) יֹאכַל בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי. וַאֲפִלּוּ בְּמִזִיד (י) מְהֵנֵי הַאי תַּקָּנָה שֶׁיֹּאכַל כָּאן פַּת דָּבָר מוּעָט, (יא) וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ תְּחִלָּה בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא וְלֹא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל מַה שֶּׁכְּבָר אָכַל, וְאַחַר אֲכִילַת פַּת שֶׁכְּאָן יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיַעֲלֶה לְהָאֲכִילָה שֶׁאָכַל בְּמָקוֹם אַחֵר: (ט) מֻעָט. הֵינוּ (יב) אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכַּזַּיִת, (יג) אֲפִלּוּ הָיָה מְזִיד בְּמִזִיד שֶׁיֹּאכַל כָּאן פַּת דָּבָר מוּעָט, (יד) וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ תְּחִלָּה בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא וְלֹא בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל מַה שֶּׁכְּבָר אָכַל, וְאַחַר אֲכִילַת פַּת שֶׁכְּאָן יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיַעֲלֶה לְהָאֲכִילָה שֶׁאָכַל בְּמָקוֹם אַחֵר: (י) רַק שֶׁלֹּא יֵהָא רַעֵב. דְּאִם הוּא רַעֵב (יג) לֹא מְהֵנֵי מַה שֶּׁיֹּאכַל עַתָּה, דִּכְבָר הִפְסִיד הַבְּרָכַת הַמָּזוֹן שֶׁל אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף ה' וַעֲתָה הוּא חִיּוּב חָדָשׁ, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ גַּם בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא. ג (יא) בְּמְקוֹמָם. וְאִם (יד) יָצָא מִמְּקוֹמוֹ, הֲרֵי דִּינוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף א' ב': (יב) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קע"ח סָעִיף ה'. שָׁם הֵבִיא הָרַב עוֹד שִׁיטָה שְׁלִישִׁית דְּדַוְקָא פַּת. א]וּלְעִנְיַן דִּינָא כָּתַב שָׁם הַגְּרַ"א דְּהָעִקָּר כְּדָעָה הַשְּׁנִיָּה דַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן חֲשִׁיבֵי כְּפַת לְעִנְיָן זֶה, וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה: ד (יג) צָרִיךְ לְבָרֵךְ וְכוּ'. הֵינוּ (טו) כָּל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אַף בִּרְכָה רְבִיעִית שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כִּי הֵיכִי דְּלֹא לְזִלְזוּלֵי בָּהּ [אַחֲרוֹנִים]: (יד) מְסֻפָּק. וְגַם יָכוֹל לְהוֹצִיא (טז) לְאַחֵר שֶׁאָכַל וְלֹא בֵּרַךְ [ר' עֲקִיבָא אִיגֶר בְּהַגָּהוֹתָיו, וְכֵן כָּתַב בְּתִשׁוּבוֹתָיו סִימָן ו', וְכֵן כָּתַב כְּתַב סוֹפֵר סִימָן ל']: (טו) מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה. וְדַוְקָא (יז) כְּשֶׁשָּׂבַע, דְּאִי לֹא שָׂבַע לְרֹב הַפּוֹסְקִים הוּא מִדְּרַבָּנָן. וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי לִירֵא שָׁמַיִם בִּנְסְתַּפֵּק אִם בֵּרַךְ אוֹ לֹא אֲפִלּוּ שָׁלֹא אָכַל אֶלָּא כַּזַּיִת, שֶׁיִּטֹּל יָדָיו וִיבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וְיֹאכַל כַּזַּיִת וִיבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל מו ס"ג)]: ה (טז) עַד אֵימָתַי וְכוּ'. אִמִּי שֶׁשָּׁכַח וְלֹא בֵּרַךְ דְּלְעֵיל קַאי: (יז) כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ רַעֵב. דִּלְאַחַר כְּךָ כְּבָר בָּטֵל אוֹתָהּ

שער הציון

(ו) אֲפִלּוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה מִילִין [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב)] אִם אָכַל אֲכִילָה מְרֻבָּה: (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ח) פְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ט) כֵּן מַשְׁמַע מֵהַגְּמָרָא (נג:) וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"ז (ס"א): ב (י) אַחֲרוֹנִים לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הָרַמְ"א לְעֵיל בְּסִימָן קע"ח (ס"ב): (יא) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל מז ס"ט): (יב) רֹב אַחֲרוֹנִים: (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ג (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו). וְהַנָּה בְּפְרִי מְגַדִּים הֲבִיא בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה (דרישה סק"ב) דָּבָר חָדָשׁ דְּלִדַעַת הָרא"ש (פ"ח סי' ה) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ כִּי אִם בְּפַת, וּלְפָלָא עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא עִינוּ בְּפֶרֶק עַרְבֵי פְּסָחִים בְּהָרא"ש (פ"י סי' ו) גּוּפֵיהּ עַיֵּן שָׁם, וְהַדִּין עִם הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו): ד (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) וּפְרִי חָדָשׁ בְּסִימָן ר"ט (ס"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מָצָאתִי בְּאִשְׁכּוֹל בְּהִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם וּסְעוּדָה: (טז) הֵיינוּ אִם אותו הָאַחֵר אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ, וְאִם הוּא יוֹדֵעַ בְּצַעְמוֹ בְּוַדַּאי מִצְוָה שֶׁיְּבָרֵךְ בְּעַצְמוֹ וּכְעֵין הַהִיא דְּסִימָן קצ"ז (ס"ד), וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ז): (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְכֵן הַדִּין בְּמַצָּל מֵאֵשׁ לְמְהַרַ"י אַלְפַנְדְּרִי סִימָן י"ב:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] עַיֵּן בְּלִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב לְמִשְׁנ"ב שם ס"ק מה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah